



## На шляху до Конституційної Асамблеї

10

Як відомо, 21 лютого 2011 року Президент України В. Ф. Янукович підписав Указ «Про підтримку ініціативи щодо створення Конституційної Асамблеї». Підготовку пропозицій щодо механізму створення й діяльності цієї Асамблеї, визначення засад, алгоритму та етапів її роботи було покладено на Науково-експертну групу з підготовки Конституційної Асамблеї у складі 21 особи, яку очолив перший Президент України Л. М. Кравчук. Цим же указом Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України було запропоновано надавати Науково-експертній групі сприяння в її діяльності, зокрема з аналітичного супроводу, організації відповідних публічних заходів для обговорення підготовлених пропозицій і рекомендацій, залучення до такого обговорення максимально репрезентативного наукового середовища та громадськості.

Юрій ШЕМШУЧЕНКО,  
директор Інституту держави і права  
імені В. М. Корецького НАН України,  
академік НАН України



Відповідно до цього при Інституті держави і права ім. В. М. Корецького НАН України було утворено Групу наукових консультантів з питань наукового забезпечення організації та діяльності Конституційної Асамблеї. До неї ввійшло 13 відомих в Україні вчених-конституціоналістів та інших державознавців, а саме: доктори юридичних наук О. В. Батанов, А. М. Колодій, Н. М. Пархоменко, О. В. Скрипнюк, В. Л. Федоренко, В. М. Шаповал, О. І. Ющик, кандидати наук П. Б. Євграфов, В. І. Олещенко та М. О. Пухтинський, заслужений юрист України Л. В. Підпалов, колишній заступник Голови Верховної Ради України, професор В. Л. Мусяка. Активно сприяла роботі групи кандидат юридичних наук М. І. Ставнійчук\*.

Саме ця науково-консультативна група взяла на себе опрацювання проектів основних документів для забезпечення організації та діяльності Конституційної Асамблеї: Концепції формування та організації діяльності Конституційної Асамблеї та Положення про Конституційну Асамблею. Ці проекти надсилалися на експертизу членам Науково-експертної групи. Пропозиції і ре-

комендації останніх щодо вдосконалення документів обговорювалися на засіданнях Науково-експертної групи (у 2011 році відбулося чотири такі засідання). Документи доопрацьовувалися у Групі наукових консультантів. На останньому засіданні Науково-експертної групи, яке відбулося 9 грудня 2011 року (*на знімках*), проекти Концепції формування та організації діяльності Конституційної Асамблеї та Положення про Конституційну Асамблею було схвалено в цілому шляхом голосування.

На мій погляд, ці документи є нормативною основою для вжиття подальших заходів щодо практичної організації Конституційної Асамблеї та налагодження її роботи. У цьому зв'язку зупинюся на деяких принципових засадах, покладених в основу Концепції формування та організації діяльності Конституційної Асамблеї (далі – концепція), а отже, й Положення про Конституційну Асамблею.

**1. Насамперед про мету Асамблеї.** Такою метою за концепцією є підготовка Асамблеєю **проекту закону України «Про внесення змін до Конституції України»**. Передбачається при цьому, що сам закон прийматиметься Верховною Ра-

дою у встановленому чинною Конституцією порядку (розділ XIII).

**2. Завдання, що стоять перед Асамблеєю.** Ці завдання зумовлені її загальною метою та відповідними етапами досягнення цієї мети. Ідеться, зокрема, про:

- проведення аналізу тенденцій розвитку сучасного конституціоналізму, практики реалізації чинної Конституції України, пропозицій і рекомендацій щодо її реформування;

- розроблення Концепції змін до Конституції України та її схвалення Асамблеєю;

- підготовку на основі схвалені концепції проекту закону «Про внесення змін до Конституції України», організацію його фахового та громадського обговорення, проведення вітчизняної і міжнародної експертизи законопроекту;

- доопрацювання проекту закону «Про внесення змін до Конституції України», узагальнення пропозицій за результатами його фахового і громадського обговорення та експертної оцінки;

- схвалення Асамблеєю проекту закону «Про внесення змін до Конституції України» та надіслання його разом із пояснювальною за-

\* Групу наукових консультантів очолив Ю. С. Шемшученко (редколегія).



Фото Ольги ПРОКОПЧУК.



пискою на розгляд Президентів України, як суб'єктові законодавчої ініціативи.

### 3. Правовий статус Асамблеї.

У цьому питанні автори концепції виходили з того, що Асамблея не є абсолютно автономною громадською організацією. Проблема конституційної модернізації настільки важлива, що тут не обійтися без Президента України, як глави держави й суб'єкта законодавчої ініціативи. У цьому контексті свою роль у підготовці якісного проекту закону «Про внесення змін до Конституції України» Асамблея, на мій погляд, може найкраще виконати як допоміжний орган при Президентів України. Правовий статус такого органу впливає зі ст. 106 Конституції України, відповідно до якої Президент України для здійснення своїх функцій може утворювати консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби.

Детальніше цей статус пропонується зафіксувати в Положенні про Конституційну Асамблею, яке підлягає затвердженню Президентом України. Складовою частиною цього статусу є права Асамблеї, необхідні їй для виконання покладених на неї завдань, а саме:

- самостійно обирати склад Координаційного бюро, утворювати комісії та інші робочі органи;
- вносити Президентів України пропозиції щодо змін до персонального складу Конституційної Асамблеї;
- одержувати в установленому порядку від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб, державних установ та громадських організацій необхідні інформацію, матеріали й документи;
- надсилати підготовлені Конституційною Асамблеєю документи для їх експертної оцінки до вітчизняних, іноземних і міжнародних наукових та експертних центрів, що спеціалізуються в галузі конституційного права;
- залучати на громадських засадах до своєї діяльності вітчизняних та зарубіжних учених-

конституціоналістів, а також інших фахівців, які мають досвід роботи у сфері законотворчої діяльності, державотворення і правотворення;

- запрошувати на свої засідання представників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, наукових, освітніх та інших установ, політичних партій та громадських організацій для участі в обговоренні відповідних питань;
- ініціювати та проводити наукові й науково-практичні конференції, семінари, «круглі столи», а також інші відповідні заходи з питань удосконалення Конституції України;
- висвітлювати свою діяльність у засобах масової інформації.

### 4. Склад і порядок формування Асамблеї.

Концепцією встановлено, що Асамблея складається зі 100 осіб – громадян України, які мають досвід державної і політичної роботи, фахову підготовку в галузі державотворення і правотворення, авторитет у суспільстві та, як правило, не здійснюють владних повноважень в органах державної влади й органах місцевого самоврядування.

Звичайно, можна риторично сперечатися з приводу цифри 100. Але річ не в цьому. Важливішою є закладена в наведеній формулі ідея формування Асамблеї на принципах професіоналізму й широкого залучення до цього процесу суб'єктів громадянського суспільства.

Передбачено, що третина кандидатів (34 особи) до складу Асамблеї визначається безпосередньо Науково-експертною групою, а дві третини (66 осіб) рекомендуються за квотним принципом Національною академією наук України, Національною академією правових наук України, іншими науково-дослідними установами та освітніми закладами, громадськими організаціями, політичними партіями тощо.

Персональний склад Асамблеї затверджується Президентом України. Ним же за поданням Науково-експертної групи призначаються Голова, заступник Голови та Секретар Асамблеї. Зміни до персонального складу Асамблеї вносить Прези-

дент України за пропозицією Голови Асамблеї.

### 5. Організаційна структура та порядок роботи Асамблеї.

У своїй діяльності Асамблея керується Конституцією та законами України, іншими нормативно-правовими актами України, загальною нормами й принципами міжнародного права та власним Положенням.

Організація та діяльність Асамблеї ґрунтуються на демократичних засадах самоврядності, колегіальності, прозорості й гласності, незалежності у прийнятті рішень, верховенства права, професіоналізму та науковості.

Структуру Асамблеї за концепцією складають Координаційне бюро, комісії, Секретаріат та інші робочі органи. Вони обираються або утворюються самою Асамблеєю. Поточне керівництво діяльністю Асамблеї здійснюють Голова, заступник Голови та Секретар Асамблеї, які входять до складу Координаційного бюро. Вищим колегіальним органом є пленарне засідання Асамблеї.

Концепцією передбачено порядок і строки проведення пленарних засідань Асамблеї, повноваження керівних осіб, порядок діяльності Координаційного бюро, Секретаріату та інших робочих органів. Установлено також, що проект закону «Про внесення змін до Конституції України» приймається не менш як двома третинами від загального складу асамблеї, усі інші рішення – простою більшістю голосів Асамблеї.

Асамблея має систематично інформувати Президента України та громадськість про свою роботу. Діяльність Асамблеї припиняється після виконання покладених на неї завдань та в деяких інших випадках.

Отже, закладено перші цеглини в підмурок новостворюваного демократичного й справді професійного за своєю сутністю механізму модернізації Конституції України. Такого в нашій історії ще не було. Тепер важливо, щоб ці нові ідеї щодо шляхів удосконалення нашого Основного Закону було підтримано політичними силами й суспільством.